

NR 1 | 2022

RAPPORT

DEMOKRATI PÅ RETRÄTT

Varför ska man bry sig?

JOHAN SJÖLANDER & LISA WEEGAR

tankesmedjan
TIDEN

OLOF PALME
INTERNATIONAL
CENTER

ISBN: 978-91-89117-27-3

© Tankesmedjan Tiden 2022

Text: Johan Sjölander & Lisa Weegar

Omslagsfoto: Istockphoto

Grafisk form: Johan Resele

Tryck: LO

DEMOKRATI PÅ RETRÄTT

Varför ska man bry sig?

JOHAN SJÖLANDER & LISA WEEGAR

Innehåll

Förord	7
Inledning	11
Våga titta upp	12
Är det kört?	13
Nuläget: Trettio år av demokratisk framgång har suddats ut	15
Hur mäts demokrati?	18
Demokratiindex	20
Varför pressas demokratin tillbaka?	22
Fred – det räcker inte med McDonalds	25
Demokrati behövs för att rädda världen undan klimatkatastrofen	27
Dina arbetsvillkor är i förlängningen mina arbetsvillkor	30
Striden mellan demokrati och auktoritära idéer är global	32
Demokratier fungerar bättre när det kommer till ...	34
Vad kan vi göra?	35
Demokratistöd som metod	37
Arbetarrörelsens arbete för internationell solidaritet	39
Be afraid – but do it anyway	45
Referenser	46

Förord

Det finns många som ännu inte förstått hur allvarligt läget är – att världen för varje dag som går blir allt mindre demokratisk, alltmer auktoritär. Redan i dag är vi bara en liten minoritet av jordens befolkning som lever i en fullt utvecklad demokrati.

Det finns de som tror att Sverige mår bäst av att försöka stå vid sidan av resten av världen. Att lösningen heter nationalism. Men Rysslands överfall på Ukraina är ett tydligt bevis på att det inte går att isolera sig från det som sker i omvärlden. Världen påverkar oss, och vi gör klokt i att påverka världen.

I den här rapporten visar vi att vår möjlighet att få leva i fred, få bukt med klimatkrisen och värna arbetsvillkoren på den svenska arbetsmarknaden hänger samman med den demokratiska utvecklingen i världen. Därför måste vi fortsätta stödja de krafter som står upp för demokratin, stå upp för demokratibiståndet och på alla sätt verka för en mer demokratisk och rättvis värld.

Oscar Ernerot
Internationell chef, LO

Anna Sundström
Generalsekreterare, Olof Palmes Internationella Center

Johan Sjölander
Verksamhetschef, Tankesmedjan Tiden

**Be afraid
Be very afraid
But do it anyway**

Jason Isobell

Inledning

På 1970-talet uppsökte vi tredje världens problem. På 80-talet undviker vi dem. På 90-talet kommer de att uppsöka oss. Inte bara i de opersonliga former vi hittills mött dem utan också i form av människor, konkreta och påtagligamänniskor, var och en med sin smärta och sitt öde, som plötsligt kommer stå där i vår egen trädgård, utanför vårt eget köksfönster ... Tredje världen tycks vara bortglömd. Men var inte oroliga. Bakom 80-talets börs-skärmar, bakom gymhallarnas väggspeglar, bakom postmodernismens av plastikkirurger uppbyggda ansikte är 1968 års problem sakta men säkert på väg mot ett nytt årtionde.

Det sa författaren Sven Lindqvist på Föreningen för utvecklingsfrågors årsmöte den 29 februari 1989. Med över trettio års facit på handen kan vi konstatera att han hade rätt.

Omvärlden påverkar oss mer än genom de stora flyktingströmmar Lindqvist förutspådde. Krig och våldsamma övergrepp skapar chockvågor som sprider sig genom världen. Globaliseringen för oss samman via handel och gemensamma arbetsmarknader. Det överskuggande klimathotet bryr sig inte om några nationsgränser. Även 2022 stirrar 1968 års problem oss i ansiktet.

Denna rapport försöker svara på frågan ”varför ska vi bry oss om den internationella solidariteten”? Bakgrunden är att demokratin är på tillbakamarsch. Runt om i världen vinner auktoritära och nationalistiska krafter mark samtidigt som demokratiska och fackliga rättigheter pressas tillbaka. Demokratiforskaren Larry Diamond har konstaterat att vi på ett globalt plan sedan ungefär 2005–06 är inne i en ”demokratisk recession”, en demokratisk tillbakagång.

För att möta detta behövs ett starkt fackligt och politiskt internationellt engagemang. Och ett engagemang för att öka den globala demokratin bärs alltid av tydliga moraliska utgångspunkter. Men det handlar också om egenintresse. Arbetsvillkor för svenska löntagare påverkas av att vi tvingas konkurrera med länder där löneanspråk slås ner med batonger. Krig, fred, klimatförstöring och

flyktingströmmar påverkar oss, vare sig vi vill eller inte. Sverige är inte en isolerad ö, opåverkad av omvärlden.

Det är lätt att känna hopplöshet. Den utvecklingsoptimism som säger att världen per automatik går åt rätt håll och att globaliseringen av sig självt kommer föra med sig såväl välstånd som demokrati och mänskliga rättigheter verkar tyvärr inte hålla. I stället för ökad demokratisering ser vi en trend mot mer auktoritära styren. Även i hjärtat av gamla stabila demokratier blåser odemokratiska vindar. Demokratier är både trängd utifrån och ruttnande inifrån. Den moderna hyperkapitalismen driver inte fram mer demokrati, tvärtom tycks det som om den snarare ökar klyftor som leder till polarisering och undergräver demokratins fundament.

2020-talets internationella solidaritetsarbete måste därför se annorlunda ut än 1970-talets. Vi lever i en betydligt mer integrerad värld. Det märks på en institutionell nivå men också för var och en av oss. Sociala medier förvandlar fysiskt avstånd till en icke-fråga. De politiska vindar som blåser gör det genom alla länder. Detta löser upp skillnaden mellan "vi" och "dem". Det handlar inte längre om hur vi i den rika världen ska kunna hjälpa dem i den fattiga, utan om hur vi tillsammans ska kunna få till stånd en mer demokratisk, rättvis och trygg värld.

Våga titta upp

Den frågan vi närmar oss är varför det är viktigt att i vår tid engagera sig för den internationella solidariteten. Det huvudargument vi vill lyfta fram är att Sverige inte är någon isolerad ö på det globala världshavet.

Vi kan inte diskutera det säkerhetspolitiska hotet från Ryssland utan att också ta med förutsättningarna för en framtida demokratisk utveckling i Ryssland. En mindre demokratisk värld är en farligare värld och det kommer att drabba oss också.

Vi kan inte ta upp hotet med låglönekonkurrens från auktoritära stater utan att också fundera över vad vi kan göra för att främja fackliga rättigheter och demokratisk organisering i just dessa stater. För låga löner där innebär svårt att höja lönerna här. Dåliga arbetsvillkor där innebär svårt att ställa krav här.

Och vi måste orka se hur de två hänger samman. Hur sociala spänningar blir politiska spänningar, hur jämlikhet och demokrati behöver varandra.

Detta innebär inte att ett internationellt solidaritetsarbete bedrivs utan någon typ av moralisk grundkänsla i botten. Människovärdet är värt att kämpa för, helt i sin egen rätt. När fackföreningsaktivister mördas och demokratikämpar

fängslas är det vidriga företeelser som vi gör rätt i att engagera oss mot, bara därför att.

Men det finns också ett stort mått av rent egenintresse i att som svensk löntagare och svensk skattebetalare vara med och verka för en mer demokratisk utveckling på ett globalt plan.

Är det kört?

Det ryska anfallskriget i Ukraina har varit dubbelt förödande. Dels för att det är en demokrati som anfalls, dels för att kriget i mycket är en konsekvens av den auktoritära och nationalistiska utvecklingen i Ryssland.

Om vi letar oss så långt bak som till murens fall och Sovjetimperiets sammanbrott fanns en spirande tilltro till demokratins kommande seger, även i länder som Ryssland. Intellectuella som Francis Fukuyama talade om historiens slut och den liberala marknadsdemokratins seger. Där är vi inte nu. Den auktoritära trenden är heller inte begränsad till Ryssland eller Östeuropa. På ett globalt plan kan vi tala om en kraftig demokratisk tillbakagång.

Demokrati är inget naturtillstånd. Varken i världen just nu och än mindre historiskt är demokratin som vi känner det "det normala" styrelseskicket. Den nuvarande vågen av avdemokratisering är heller inte den första världen sett. Vägen till demokrati har aldrig varit enkelriktad.

Även om vi förstår det moraliskt riktiga och det av egenintresse nödvändiga i att stärka demokratin måste en fråga till besvaras: går det? Har vi verktygen? Kan vi göra någon skillnad? En invändning mot ett ökat internationellt engagemang kan ju vara att det känns meningslöst. Hopplöst. Att det bästa vi kan göra i en orolig värld är att rå om vårt eget hus.

Världen har sett demokratiska tillbakagångar förr. På ett sätt är det nästan lite hoppfullt. Att demokratin gått på reträtt innebär att demokratin också kravlat sig tillbaka förr.

Efter andra världskrigets fasor hade världen lärt sig något. Institutioner byggdes upp. Det krigshärjade Europa började samarbeta för att undvika att den tragiska historien skulle upprepa sig. Krigets drivande aktörer som Tyskland, Japan och Italien byggdes upp och återuppstod som demokratiska stater (även om det dröjde tills Sovjetimperiets sammanbrott innan hela Tyskland kom att omfattas).

Riskerna med en alltmer odemokratisk värld är oacceptabla. Att sitta still i båten är inget alternativ. Om inte världens demokratiska krafter samlar sig och står emot kommer de förlora.

Då kan vi hitta styrka i historien. Det handlar inte längre bara om att värna utan snarare återupprätta en global ordning som baseras på demokrati, diplomati, samtal och mänskliga rättigheter snarare än militär makt och ett allas krig mot alla.

Nuläget: Trettio år av demokratisk framgång har suddats ut

Demokratien är på tillbakagång. Världen går i en auktoritär riktning och demokratin tappar mark.¹

Bara under 2021 genomfördes den största ökningen av kupper under de senaste två decennierna. Men detta är bara toppen på isberget. Hotet mot demokratin kännetecknas i dag inte främst av våld och kupper. Det stora hotet handlar snarare om en gradvis förändring där den sittande regeringen urholkar de liberala och demokratiska rättigheterna, som fria och rättvisa val, yttrandefriheten och likhet inför lagen.

Statsvetaren Larry Diamond har pekat på fyra icke-demokratiska tendenser som präglar världen sedan runt 2006.² De är:

- ◆ En tydlig och accelererande takt av rent demokratiska sammanbrott, det vill säga militärkupper och stater som blir till rena diktaturer.
- ◆ Minskad stabilitet och urholkad demokrati i ett antal stora och strategiskt viktiga länder med framväxande marknadsekonomi, vad Diamond kallar "swing states".
- ◆ Fördjupade auktoritära inslag, även i stora strategiskt viktiga länder som till exempel Ungern i EU.
- ◆ Brister i hur etablerade demokratier som till exempel USA fungerar, och brist på vilja och självförtroende hos dessa att stå upp för demokratin utomlands.

Demokratins tillbakagång måste alltså förstås bredare än att det enbart handlar om rena diktaturer. Vi måste också tala om vad vi kallar auktoritära stater.

¹ Varieties of Democracy. *Democracy report 2022*.

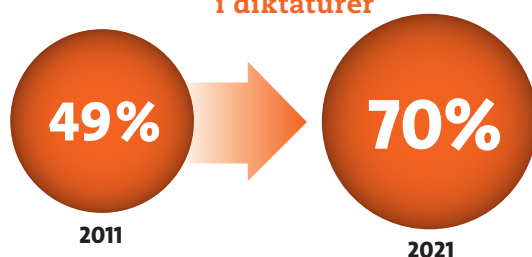
² Diamond. *Facing up to the democratic recession*.

Dessa kan till och med behålla den demokratiska ytan, som val och flerparti-system, men samtidigt krympa demokratins utrymme genom inskränkningar i olika fri- och rättigheter som pressfrihet och organisationsfrihet.

Institutet Varieties of Democracy (V-dem) vid Göteborgs universitet malar upp en dystert bild av den demokratiska utvecklingen. V-dem mäter årligen graden av demokrati i världen utifrån bland annat civilsamhällets och mediernas frihet, valens legitimitet och rättsväsendets oberoende. Enligt institutets senaste rapport är nivån av demokrati i världen densamma som rådde år 1989. Trettio år av demokratisk framgång har helt enkelt suddats ut.³

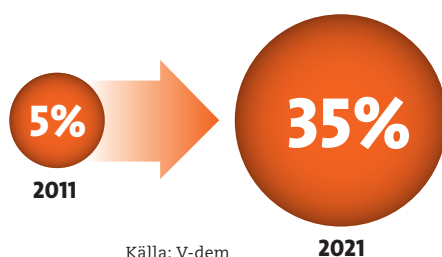
Andra undersökningar ger en liknande bild av demokratins tillbakagång.

Figur 1.
Andel av världens befolkning som lever i diktaturer

Källa: V-dem

Figur 2.
Andel länder där hotet mot yttrandefriheten är stort

Källa: V-dem

Organisationen Freedom House konstaterar att andelen av världens befolkning som lever i ett land som kan beskrivas som fritt har minskat från 46 procent till 20,3 procent under de senaste 15 åren.⁴

The Economist rapporterar att nedgången för demokratin mellan 2020 och 2021 var den största sedan tidningen började mäta demokratin i världen år 2006.⁵

Organisationen Idea beskriver att det var fler länder som såg en nedgång i sin demokrati år 2020 för femte året i rad än länder som gick i motsatt riktning.⁶

Nedmonteringen av demokrati pågår i många av världens regioner. I länder som Indien, Brasilien, Ungern, Turkiet, Filippinerna och Serbien ser vi en accelererande utveckling mot ett mer auktoritärt styre. Även i den starka demokratin i USA försvagas demokratiska värden. Den största demokratiska nedgången under det senaste året har skett i Stilla-havsregionen, Centralasien, Latinamerika, Karibien och Östeuropa.

³ Varieties of Democracy. *Democracy report 2022*.

⁴ Freedom House. *Freedom in the world 2022*.

⁵ The Economist. *Democracy Index 2021*

⁶ Idea. *The global state of democracy report 2021*.

Världen går igenom en våg av demokratisk tillbakagång. Men urholkningen av demokratin sker mer i skymundan än tidigare i historien. I stället för drastiska svängar i auktoritär riktning handlar det i stället om gradvis underminering av demokratis institutioner.

Processen när det gäller hur länder går mot ett mer auktoritärt styre följer ofta ett likartat mönster:

- ◆ Den sittande regeringen ger sig på civilsamhället, människorättsorganisationer, fackföreningar och akademiska lärosäten blir utsatta för hot.
- ◆ Oberoende medier attackeras och journalister utsätts för kränkningar. På så sätt undergrävs förtroendet till demokratins stöttepelare.
- ◆ Polariseringen i landet drivs på för att stärka konflikter och desinformation sprids kring politiska motståndare.
- ◆ Även formella institutioner attackeras. Inskränkningar görs på rättsväsendets oberoende, lagar ändras och domares självständighet undermineras.

Covid-19-pandemin har varit en bidragande faktor till begränsningarna av civila friheter och medborgerliga rättigheter. Krisen har använts som ett svepskäl i vissa länder för att inskränka på yttrande- och mediefriheter.⁷ Men nedgången i civila friheter började redan innan pandemin, konstaterar The Economist.

⁷ För ett mer utvecklat resonemang om effekterna av covidpandemin på demokrati, se Mats Wingborgs rapport *Civila samhället under attack – under en epok präglad av covid-19* (OPC 2021)

Hur mäts demokrati?

Den finns ingen universell definition av demokrati. Dock finns det en väletablerad konsensus kring vilka kärnvärden en demokrati ska innehålla; att makten utgår ifrån folket genom fria val, grundläggande fri- och rättigheter och att alla människor är lika inför lagen. Men utöver det finns ingen större enighet bland forskare kring det demokratiska idealsamhällets kriterier.⁸

Vissa demokratiindex utgår ifrån mer snäva demokratidefinitioner och mäter grundläggande demokrativärden, exempelvis allmänna val och lika rösträtt. Andra demokratimått använder betydligt bredare definitioner av demokrati och tar in aspekter som exempelvis jämlikhet, jämställdhet och tolerans i sina mätningar.

Tankesmedjan Freedom House, organisationen Idea, The Economist och institutet V-dem tar fram relativt breda demokratiindex. Medan organisationen Polity har en snävare demokratisyn. Gemensamt för alla dessa index är att de graderar skillnaden mellan demokrati och diktatur på en skala. Detta beror på att många länder har demokratiska kvalitéer såsom allmänna val, men har även egenskaper som förknippas med en diktatur, exempelvis inskränkningar av civila friheter och en större tveksamhet kring valens legitimitet. Det finns alltså en stor gråzon mellan demokrati och diktatur.

För att fånga nyanserna av demokrati använder flera demokratimått experters bedömningar av det demokratiska läget i olika länder. En fördel med expertbedömningar är att demokratimätningen kan inkludera det som är svårt att direkt observera, och därmed blir det möjligt att mäta mer breda demokratidefinitioner. En nackdel med expertbedömningar är dock att man inte kan veta helt säkert om experternas tolkningar är tillförlitliga.⁹

8 Cornell, A. (2014). Demokratiindex. <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2014/11/02522c43.pdf>

9 Lindberg, S. I., & Teorell, J. (2013). *Mellan demokrati och diktatur*.

En del demokratimått delar in länder i olika kategorier utifrån det indexvärde som landet har tilldelats. The Economist kategoriserar länder som antingen fullvärdiga demokratier, bristfälliga demokratier, hybridregimer eller auktoritära regimer. Freedom House beskriver länderna som antingen fria, delvis fria eller inte fria. V-dem delar in länderna i liberala demokratier, elektorala demokratier, elektorala autokratier och stängda autokratier. De demokratimått som tas fram av Freedom House, Idea, The Economist, Polity och V-dem innehåller de basdemokratiska bedömningskriterierna, exempelvis allmänna val och lika rösträtt. Men hur man ska mäta det demokratiska idealsamhället råder ingen större samsyn kring.

Demokratiindexet som tas fram av Polity utgår ifrån en relativt smal demokratidefinition.¹⁰ Polity mäter endast tre kategorier; om val finns och ifall de är konkurrensutsatta, politiskt deltagande och om det finns institutionella begränsningar av den exekutiva makten. Freedom House, som mäter politiska rättigheter och civila friheter, tillhör de bredare demokratimåtten. Huruvida indexen utgår ifrån snäva eller breda definitioner kan påverka hur de graderar demokratinivån i olika länder. Tidigare har det visat sig att Polity graderar länders demokratinivåer högre än Freedom House.¹¹

Bland demokratiindexen med breda demokratidefinitioner råder ingen större samsyn kring hur man ska gå till väga för att mäta demokrati. Exempelvis varierar det mellan olika index huruvida fackliga rättigheter inkluderas som en demokratiindikator. Freedom House och The Economist mäter fackliga rättigheter som en egen demokratiindikator, medan V-dem i stället inkluderar facklig organisering i sina mätningar av civilsamhället. Att V-dem valt bort fackliga rättigheter som en demokratindikator motiveras med att fackföreningar har tryckt på demokratin i många länder och tidsepoker, men historiskt sett varierar det huruvida det har varit just fackliga, religiösa eller sociala organisationer som tryckt på den demokratiska utvecklingen. Ifall fokus riktas på fackföreningarna finns det en risk att mätningarna därmed blir orättvisa.¹²

Eftersom olika index mäter demokrati på olika sätt så finns en viss variation i hur de graderar olika länders demokratinivåer. Exempelvis rankades Sverige som världens mest demokratiska land år 2021 av V-dem, medan The Economist placerade Sverige på fjärde plats. Vilka indikatorer som inkluderas i demokratimåttet påverkar alltså hur länderna rangordnas. Men även om indexens rangordningar av länder skiljer sig åt finns ändå en stark enighet kring vilka länder

¹⁰ Lindberg, S. I., & Teorell, J. (2013). *Mellan demokrati och diktatur*.

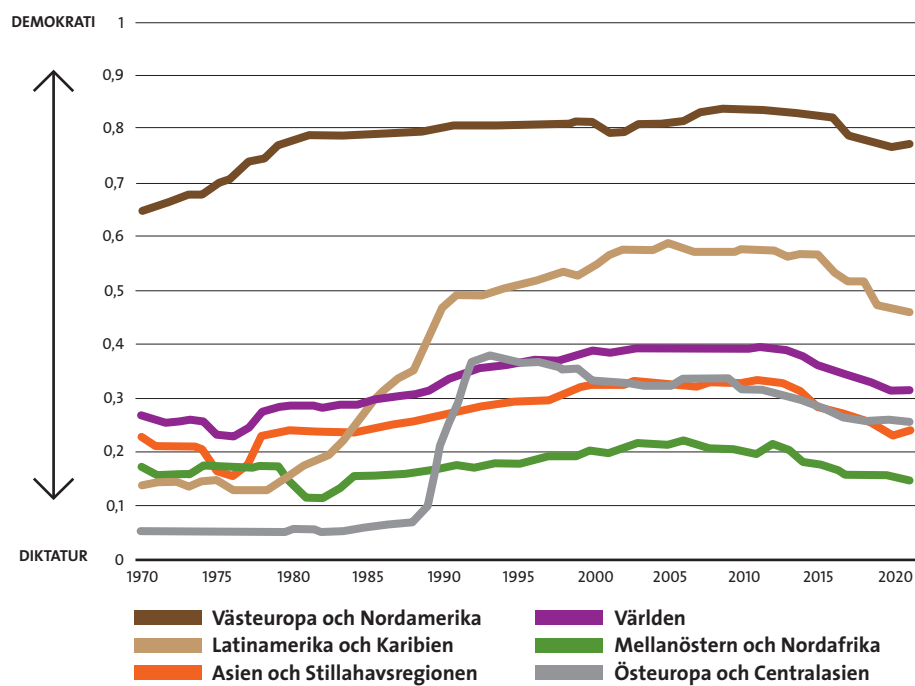
¹¹ Forskning.se./Mittuniversitet. (2013). *Index för demokrati ger olika resultat*.
<https://www.forskning.se/2013/07/30/index-for-demokrati-ger-olika-resultat/#>

¹² Andersen, I. (2021). "Går det att mäta demokrati?" Publicerad i Arbetet. <https://arbetet.se/2021/03/17/gardet-att-mata-demokrati/>

som klassificeras som demokratiska, icke-demokratiska och de som befinner sig i gråzonen.

Det är svårt att mäta demokrati. Men med flera demokratiindex, som mäter graden av demokratin på olika sätt, kan man fånga i vilket riktning utvecklingen går. Trots att de olika indexen varierar i komplexitet och format ger de en samstämmig bild av tillståndet för demokratin i världen.

Figur 3.
Andel av världens befolkning som lever i diktaturer

Källa: V-dem

Indexet mäter i vilken utsträckning stater styrs utifrån demokratiska principer. Skalan utgår från 0–1, där 1 utgör total demokrati.

Demokratiindex

Det finns många olika demokratiindex som tas fram av bland annat forskningsinstitut, organisationer, tankesmedjor och universitet. Några av de kändaste demokratiindexen beskrivs nedan.

Freedom House utgår ifrån 25 indikatorer inom sju kategorier. Indexet mäter främst politiska rättigheter och civila friheter; bland annat politisk pluralism, valprocessen, yttrandefrihet, rättssäkerhet och mötes- och organisationsfrihet. Indexet bygger på expertbedömningar.

Economist Intelligence Unit (EIU) baserar sitt demokratimått på 60 indikatorer inom fem kategorier; samhällsstyrning, politisk kultur, valprocessen och pluralism, politiskt deltagande och civila friheter. Indexet bygger på expertbedömningar och opinionsundersökningar.

Idea utgår ifrån 116 indikatorer inom fem kategorier. Indexet mäter bland annat civila friheter, jämlikhet, jämställdhet och politiskt deltagande. Indexet bygger på expertbedömningar och kvantitativa data.

Polity baserar sitt demokratimått på de tre kategorierna valsystem, politiskt deltagande och begränsningar av maktutövande. Indexet bygger på expertbedömningar.

Varieties of Democracy (V-dem) utgår ifrån 473 indikatorer som mäter bland annat civilsamhällets och mediernas frihet, politiskt deltagande och jämlikhet. Indexet bygger på expertbedömningar och kvantitativa data. V-dem används bland annat av det svenska utrikesdepartementet, Världsbanken och EU-kommissionen.

Varför pressas demokratin tillbaka?

Att demokratin pressas tillbaka handlar inte alltså om enskildheter. Vi kan prata om en strukturell trend.

Det går inte att bortse från att denna trend tycks ha ett samband med den perfekta storm av politisk nyliberalism och ekonomisk globalisering som svept över världen de senaste årtiondena. Ökade klyftor i många länder, försämrade framtidsutsikter för vanliga löntagare och ökad orättvisa är starka drivkrafter bakom populism och polarisering.¹³

I viss mån kan den auktoritära vägen alltså förstås som något av en motreaktion mot en ekonomisk utveckling som sliter itu samhället. I rapporten *Varning – Frihet i fara*¹⁴ pekar författarna Mats Wingborg och Andreas Lönnquist på ett antal faktorer som knyter tillbaka till nyliberalismen, globaliseringen och lyfter särskilt fram ekonomens Karl Polanyis teorier om ”dubbla motståndsrörelser”, där motståndet mot globalisering och nyliberalt framdrivna klyftor kan komma till uttryck antingen som progressiva vänsterströmningar men också i form av en auktoritär tillbakagång.

Den auktoritära vägen kan alltså ses som en motreaktion mot årtionden av nyliberalism och ökade klyftor. Att eliten skiljer sig från folket kan alltså skapa en grogrund för populism som går att utnyttja av andra krafter. Högerpopulismen försöker åtminstone ofta framställa det så, som att de står på folkets sida mot eliten.

Populismen har också varit ett av de tydligaste uttrycken bakom den auktoritära väg vi befinner oss i. Populismen frodas av idéer kring att folk blir missledda av en politisk elit som endast bryr sig om sina egna intressen, och där den sanna folkviljan lyser med sin frånvaro. Under det senaste decenniet har

13 Främst genom den ekonomiska utvecklingen i jätteländer som Kina kan man säga att ojämlikheten i världen i stort har minskat under de senaste årtiondena. Detta döljer dock det faktum att klyftorna inom många länder tvärtom har ökat.

14 Wingborg & Lönnquist. *Varning – Frihet i fara. Civilsamhället under attack under en epok präglad av covid-19.*

populismen växt betydligt, vilket många forskare pekar ut som ett av de största hoten mot demokratin.¹⁵

Men det är viktigt att komma ihåg att bilden av den populistiska högern som representerar folket är just en bild. Eliten kan också direkt påverka i mer auktoritär riktning och vara i allra högsta grad allierad med den politiska makten.

Fenomenet med oligarker har blivit extra uppmärksammat i samband med Putins anfällskrig mot Ukraina. Men det är inte begränsat dit. Orbáns auktoritära styre i Ungern har visat sig ha starka och direkta kopplingar till en liten grupp mäktiga oligarker.¹⁶ Fil dr Ion Marandici har till exempel kunnat visa på oligarkernas tydliga roll i avdemokratiseringen av Moldavien.¹⁷ Exemplet går att hitta även i övriga delar av världen.

Vi kan också se hur sammanfallande stater alls inte är dåliga för alla. Tvärtom kan de ge stora möjligheter för ett privilegierat fåtal. Som Robert I Rotberg, professor i styrning och utrikesfrågor och tidigare president för World Peace Foundation, uttrycker det: *Failed states offer unparalleled economic opportunity—but only for a privileged few. Those around the ruler or the ruling oligarchy grow richer while their less fortunate brethren starve.*

Stora klyftor är därför ett demokratiproblem i sig, och den auktoritära staten blir ofta ett verktyg att ytterligare förstärka dem. Faktum är att även i välfungerande demokratier kan ekonomiska tillgångar omvandlas till politisk makt. I länder som USA förs en kritisk debatt om lobbyisternas makt, och även i utvecklade demokratier som Sverige finns en sådan diskussion. Situationen går naturligtvis inte att jämföra med rakt av auktoritära stater. Däremot ser man att även att missnöjet med det politiska systemet gror även i demokratiska och halvdemokratiska stater.¹⁹

Förtroendet för demokratiska institutioner har helt enkelt varit på tillbakagång under många år. Tilliten till demokratin och staten har minskat mest i Asien, Latinamerika och Östeuropa men även i USA och i resterande Europa har förtroendet minskat.²⁰ Det sker även en tilltagande polarisering i många länder.²¹

¹⁵ The Economist. *Democracy Index 2021*.

¹⁶ Carpenter. *The Europe Whole and Free: Europe's Struggle Against Illiberal Oligarchy*.

¹⁷ Marandici. *Taming the Oligarchs? Democratization and State Capture: The Case of Moldova*.

¹⁸ Rotberg. *Failed states, collapsed states, weak states: Causes and indicators*.

¹⁹ För en fördjupning i framför allt USAs demokratiska utveckling, se till exempel Steven Levitsky och Daniel Ziblatt, *Så dör demokratier*.

²⁰ The Economist. *Democracy Index 2021*.

²¹ Varieties of Democracy. *Democracy report 2022*.

När polariseringen i samhället ökar tenderar människor att bli mer benägna att smutskasta politiska aktörer man inte sympatiserar med. Förtroendet för nyhets-källor minskar och risken för polarisering blir större. När auktoritära ledare kommer till makten tenderar de att använda retorik för att förtrycka minoriteter och attackera den politiska oppositionen, vilket kan leda till ytterligare polari- sering i en ständigt nedåtgående spiral.

Vi har hittills tittat mest på strukturella förklaringar. Men det är också uppen- bart att auktoritära regimer aktivt sprider sina idéer. Ryssland och Kina är två tydliga exempel. Det stämmer inte längre att auktoritära regimer är som iso- lerade öar i en alltmer demokratisk värld. Tvärtom har auktoritära allianser skapats över hela världen där länder aktivt samarbetar med varandra för att trycka ner demokratiska krafter.²²

Auktoritära regeringar använder alltmer desinformation för att sprida sina åsikter och för att forma inhemska och internationella opinioner. Mediala kampanjer, falsk statistik och ”fejkheter” används för att smutskasta politiska motstån- dare, attackera media och rättfärdiga anti-demokratiska auktioner. Denna sprid- ning av desinformation går hand i hand med ökad polarisering och urholkning av liberaldemokratiska fri- och rättigheter.²³

Den auktoritära trenden handlar alltså både om strukturella faktorer och att det finns politiska aktörer, i de berörda länderna och utomlands, som aktivt driver på och i någon mening tjänar på en icke-demokratisk utveckling. I det här läget är det också viktigt att påminna sig om att utvecklingen på intet sätt är ödesbunden. Även strukturella faktorer som hur ekonomin fungerar och klyf- torna utvecklar sig faller i slutändan tillbaka på politiska beslut. Utvecklingen från demokrati till auktoritär stat går att vända. Politiska beslut och demokra- tiskt engagemang från till exempel en fri fackföreningsrörelse kan göra skillnad. Vi återkommer till det temat i slutet av rapporten.

²² Freedom House. *Freedom in the world 2022*.

²³ The Economist. *Democracy Index 2021*.

Fred – det räcker inte med McDonalds

Professor Staffan Lindberg konstaterar i en intervju i Svenska Dagbladet att ”om Ryssland varit kvar på den demokratinivå som man hade 1994–96 så hade Ryssland aldrig invaderat Ukraina”.²⁴ Det finns ett uppenbart samband mellan den demokratiska tillbakagång vi är inne i och ökad risk för väpnad konflikt.

Det finns ett stark koppling mellan fred, demokrati och vår gemensamma säkerhet. Redan på 1800-talet gjorde den tyska filosofen Immanuel Kant förutsägelsen att två demokratier aldrig skulle kunna dra i krig med varandra. Detta resonemang har i dag utvecklats till vad som kallas demokratisk fredsteori.

Med detta inte sagt att demokratier inte kan dra ut i strid. Det finns ett överflöd av exempel på det under det blodiga 1900-talet. Det finns också exempel på hur till exempel två relativt demokratiska stater som Indien och Pakistan eller Ecuador och Peru varit snubblande nära fullskalig konflikt. Men i grunden står sig ändå Kants argument. Vi har hittills inte sett något fullskaligt krig mellan två demokratier.

Sambandet står sig också när vi tittar bredare. Demokrati är avgörande för fred och stabila institutioner. Demokratier är betydligt mindre benägna att delta i krig. Länder som befinner sig områden med låga demokrativärden har 70 procent större sannolikhet att genomgå en dödlig väpnad konflikt, jämfört med länder belägna i en region med höga demokrativärden.

Frågan är dock om det är demokratin som är den avgörande faktorn? Andra har till exempel pekat på kapitalism, marknadsekonomi och globalisering som det som binder oss samman. Thomas L. Friedmans argumenterar i sin bok *The Lexus and the Olive Tree* för att två länder som båda har McDonalds aldrig har krigat med

70%
 större risk
 för dödlig konflikt
 i regioner med låga
 demokrativärden

Källa: V-dem

²⁴ Lindgren. ”Får räkna med fler krig efter Ukraina”.

varandra, eftersom den medelklass som äter där helt enkelt har för mycket att förlora på väpnad konflikt.²⁵

McDonaldsteorin fick sina första törnar i Jugoslavienkriget där bomberna föll även över Belgrads McDonaldsrestauranger. Och kanske fick den sin slutliga dödsstöt i det vidriga angreppskrig som Ryssland inledde i Ukraina. Även om McDonalds av säkerhetsskäl slutade servera hamburgare när kriget drog i gång fanns de etablerade i Ukraina, precis som i Ryssland.

Detta kan tyckas som lite av ett halmgubbeargument mot ett olyckligt valt exempel. Självklart innebär inte en McDonaldsrestaurang i sig någon sorts garanti för fred, det menar inte Friedman heller. Men Rysslands anfallskrig i Ukraina visar på ett djupare plan vad som faktiskt skyddar mot krig och vad som inte gör det.

Om vi vill säkra en mer hållbar fredlig utveckling i vår värld tycks det helt enkelt vara andra saker än marknadsekonomi och hamburgerrestauranger som behövs. Och då är det läge att återigen vända blickarna mot Kants gamla demokratiargument.

Sambandet mellan fred och demokrati kan också förstås på två sätt. Demokratier är mindre benägna att gå till krig, framför allt med varandra, och en värld med fler demokratier blir i sig en fredligare värld. Men oavsett hur vi ser på det tycks det alltså finnas ett direkt och rakt samband mellan demokrati och fred.

Samtidigt är demokrati vilket vi visat i denna rapport varken ett naturtillstånd eller något en gång för alla givet. När auktoritära vindar blåser ökar också risken för väpnad konflikt.

En tydlig slutsats vi kan dra är att en mer odemokratisk värld också är en farligare värld. Det ryska angreppet på Ukraina är en tragisk illustration av detta. Auktoritära ledare, i det här fallet dessutom med tillgång till kärnvapen, är ett hot mot allas vår säkerhet.

När Ryssland inledde sitt angreppskrig på Ukraina tvingade det dessutom miljontals människor ut på flykt. Och på ett sätt är migrationen det kanske allra tydligaste exemplet på att vi lever i en gemensam värld. Om vi accepterar en utveckling mot ytterligare tillbakapressad demokrati kommer det, vilket vi visat i rapporten, leda till ökad risk för konflikt samt naturligtvis i sig göra att fler känner sig nödgade att fly undan ett auktoritärt styre.

²⁵ Friedman. *The Lexus and the olive tree: Understanding globalization.*

Om hotet är de auktoritära ledarna så står hoppet till dem som faktiskt vågar stå emot. Det är naturligtvis oerhört svårt, förknippat med stora risker och höga kostnader att agera för demokrati och fred i auktoritära stater. Och just därför ligger det i vårt egenintresse att på alla tänkbara sätt stötta dem som ändå vågar göra det.

Men en slutsats är också att den demokratiska tillbakagång vi kunnat se under de senaste årtiondena gör världen till en farligare plats. Det är något vi måste förhålla oss till.

Demokrati behövs för att rädda världen undan klimatkatastrofen

Klimatförändringarna drabbar många redan i dag. Värmeböljor, torka och skyfall blir allt vanligare i många delar av världen. Forskning visar att människor i alla åldrar, från alla samhällsgrupper och delar av världen, oroar sig för klimatförändringarna. Det senaste årtiondet har antalet människor på flykt i världen ökat radikalt. Risken för ytterligare ökningar i kölvattnet av klimatförändringarna är uppenbar. UNHCR konstaterar exempelvis att *[t]he interplay between climate, conflict, hunger, poverty and persecution creates increasingly complex emergencies*.²⁶

Samtidigt ifrågasätts demokratins förmåga att tackla klimatkrisen. Kan ett auktoritärt styrelseskick bättre ta sig an klimatutmaningen? Med en stark ledare kan förändring tvingas fram genom snabbare och mer kraftfulla beslut. Ingen hänsyn behöver ges till industriernas eller företagens intressen.

Men idén om att mindre demokrati kan ge oss bättre förutsättningar för att stoppa klimatkrisen är missledande. Fakta talar nämligen sitt tydliga språk.

- ◆ Demokratier är mer ambitiösa i sina klimatåtaganden än mer auktoritära länder.
- ◆ Demokratier har konsekvent högre ambitionsnivåer i sin klimatpolitik än auktoritära stater.

Ifall man jämför länder med lägst demokrativärden (till exempel Kina) och de med högst (till exempel Kanada) ökar de politiska åtagandena för att minska utsläpp av växthusgaser med 19 procent. Även när det gäller klimatambitioner i relation till Parisavtalet presterar demokratier betydligt bättre.²⁷

²⁶ UNHCR. *Global trends: Forced displacement in 2019*.

²⁷ Varieties of Democracy. *The Case for Democracy. Do Democracies Perform Better Combatting Climate Change?*

Det är inte heller mycket som tyder på att auktoritära ledare är bättre lämpade att tackla klimatkampen. Tvärtom. Att auktoritära krafter vinner mark är förmodligen det enskilt största hotet mot klimatomställningen. Ett tydligt exempel är Brasiliens president Bolsonaro. Under en längre tid var Brasilien pådrivande i sin miljöpolitik men sedan Bolsonaro vann presidentvalet år 2018 har detta tagit en vändning.²⁸ Skövlingen av regnskogen har ökat med rekordfart och Brasiliens urfolk och miljöorganisationer vittnar om ökad hotbild.

Klimatarbetet är inte något som bestäms enbart av stater, utan drivs i stor utsträckning på underifrån. I hela världen arbetar organisationer, föreningar och aktivister för att hejda klimatkrisen. Och civilsamhällets deltagande har visat sig spela en nyckelroll i kampen mot klimatförändringarna.

Civilsamhället utgör en plattform där miljöorganisationer kan utbilda människor, sätta press på regeringar och påverka politikens innehåll. V-dem visar att en ökning av civila rättigheter med 10 procent ger upphov till en minskning på 0,5 procent av landets koldioxidutsläpp tack vare miljöorganisationers klimataktioner.²⁹ I mer auktoritära länder ses civilsamhället ofta som ett hot och utsätts för inskränkningar. Miljöorganisationer får därmed allt mindre utrymme att sprida kunskap och bedriva sitt arbete. Demokratisering främjar civila rättigheter och stärker möjligheten för öppen debatt och fri kunskapsförmedling.

Att fasa ut och ställa om till ett fossilfritt samhälle innebär utmaningar för löntagare och arbetsplatser runt om i världen. En rättvis klimatomställning handlar därför även om att garantera arbetares rättigheter i företag och industrier som ställer om och blir miljö- och klimatomfattigt hållbara, möjliggöra kompetensutveckling och en möjlighet att få ta del av utvecklingens förtjänster, inte bara betala dess kostnader.

Fackföreningar har en lång historia av att driva klimatkampen men även belysa rättvisespekten i frågan. I slutet av 1990-talet utvecklades strategin *Just Transition* inom arbetarrörelsen, ett koncept som i dag används i nationella och internationella ramverk för hållbar utveckling.³⁰

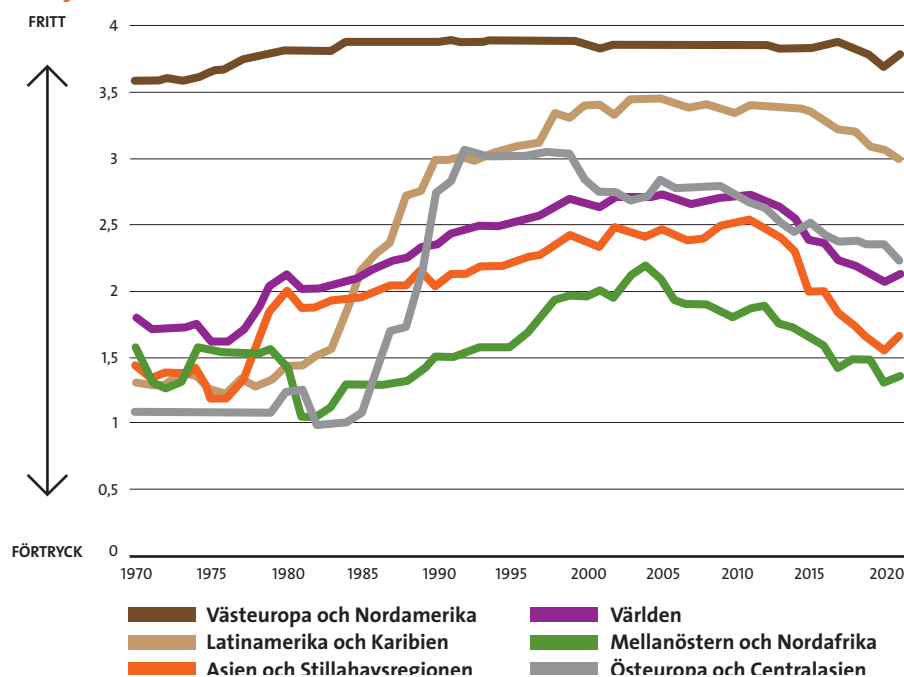
Just Transition arbetar med att ta fram åtgärder för arbetare som riskerar att förlora sina jobb och se till att nya hållbara jobb med anständiga arbetsvillkor skapas. Dessa åtgärder kräver dialog mellan arbetare och arbetsgivare inom många olika områden, för detta krävs facklig organisering. Strategin går även ut på att främja mer diversifierade ekonomier som är bättre anpassade för

28 Viscidi & Graham. *Brazil Was a Global Leader on Climate Change. Now It's a Threat.*

29 Varieties of Democracy. *The Case for Democracy. Do Democracies Perform Better Combatting Climate Change?*

30 Union to Union. *Report: Just transition in the international development cooperation context.*

Figur 4.
Förtryck av civilsamhället

Källa: V-dem

Indexet mäter i vilken utsträckning som regeringen utsätter civilsamhällets organisationer för förtryck. Skalan utgår ifrån 0–4, där 4 innebär att civilsamhället är fritt och organisationer kan organisera sig, strejka, och kritisera regeringen utan rädsla för att regeringen ska utsätta dem för sanktioner eller trakasserier.

att klara klimatförändringarna. I klimatomställningen behövs fackligt engagemang för att vi ska kunna skapa en mer inkluderande ekonomi där ingen lämnas utanför.³¹

För vi ska kunna hejda klimatkrisen är demokrati en förutsättning. Demokratier stärker plattformar där människor kan samlas och driva på klimatarbetet och ger utrymme för fackföreningar att verka för en mer socialt hållbar klimatomställning.

Men de goda krafterna som finns omkring oss förhindras av att auktoritära krafter som vinner mark. Detta är ett direkt problem för oss i Sverige. När regnskogen skövlas i Amazonas försämras våra förutsättningar för att bemöta klimathotet. Klimatfrågan är global, och kan inte lösas av ett enskilt land.

³¹ Ibid.

Dina arbetsvillkor är i förlängningen mina arbetsvillkor

Frågan om demokratins tillbakagång är enorm och handlar om världen som säkerhet, fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Men arbetarrörelsens internationalism har alltid haft en mer närliggande och materiell utgångspunkt. Det handlar om frågor om ekonomi, jobb och arbetsvillkor.

Ett viktigt fackligt argument för internationellt solidaritetsarbete har alltid varit att löner och arbetsvillkor på en globaliserad marknad hänger samman. Genom att stötta löntagare i andra delar av världen att stå upp för sina rättigheter minskar vi åtminstone på sikt det negativa trycket neråt på våra egna. Låga löner där innebär svårt att höja lönerna här. Dåliga arbetsvillkor där innebär svårt att ställa krav här.

Detta är fortfarande sant. Inom den svenska fackföreningsrörelsen är det ett väl känt faktum att det nationella arbetet måste kompletteras med ett internationellt.

Men frågan är också djupare än så. Sverige är av tradition ett frihandelsvänligt land. Både arbetarrörelse och näringsliv har i stor utsträckning bejakat såväl modernisering som strukturomvandling och globalisering. I detta ligger en idé om global arbetsdelning och effektiv resursallokering. Vissa jobb försvinner, men andra kommer till.

I de mest idealistiska versionerna av detta utvecklingsschema leder handel, kapitalism och globalisering i sig till att även demokratin så småningom sprider sig. Men som vi kunnat se i föregående avsnitt är demokratins seger inte någon självklarhet. Tvärtom ser vi hur både demokratiska och fackliga rättigheter pressas tillbaka. Även i länder med marknadsekonomi.

Vi kan se ett tydligt samband mellan just demokrati och fackliga rättigheter. Till att börja med det egentligen rätt självklara, att demokrati är bra för fackliga rättigheter. Men fria fackföreningar är också bra för demokratin.³² Det är inte en slump att ett genomgående mönster när stater rör sig i en mer auktoritär riktning så är civilsamhället och möjlighet till fri organisering de första måltavlorna, vid sidan om pressfrihet och fria medier. Fria fackföreningar är en nagel i ögat på varje diktatur.

³² Wang. *Democracy, Policy Interdependence and Labor Rights*.

Union to Union. *Annual report 2020: Sustainability and decent jobs in a changing world*

Fackliga rättigheter är dessutom bra för såväl ekonomisk tillväxt som en mer jämlik fördelning.³³ Som vi kunnat se tidigare är ökade klyftor och begränsade framtidsutsikter för vanligt folk en av drivkrafterna bakom den demokratiska recession vi är inne i.

Den gamla idealiserade bilden att den ekonomiska utvecklingen av sig självt skulle leda fram till demokrati och mänskliga rättigheter är mot ljuset av de senaste årtiondenas utveckling alltså alltför optimistisk. I stället ser vi alltmer av en negativ spiral, där tillbakapressade demokratiska rättigheter leder till försämrade fackliga rättigheter vilket i sin tur försämrar förutsättningarna för demokratiska framsteg än mer. Denna spiral blir kanske mest extrem i de fattigaste delarna av världen, men som vi visat kan den uppstå även i mer utvecklade och välmående marknadsekonomier.

Den enkla frågan här är alltså: kommer vi på sikt kunna konkurrera med länder där löneanspråk slås ned med batonger? En demokratisk kultur och ett mer demokratiskt arbetsliv innebär också stora konkurrensfördelar. Som vi kunnat se finns mycket som tyder på att en stark facklig organisering faktiskt är bra för den ekonomiska utvecklingen. Den svenska modellen med starka fackföreningar som sluter långsiktigt hållbara avtal har visat sig historiskt framgångsrik.

Men tiden då vi kunde ta en ständig utveckling mot ett mer jämlikt arbetsliv för givet är över. Vi ser aggressiv konkurrens även från avancerade auktoritära ekonomier. Och även om mycket talar för att demokrati och fackliga rättigheter i förlängningen är bra för hela ekonomin innebär det inte att det inte finns starka intressen som i stället tjänar på en mer repressiv ordning.

Det är viktigt att understryka att detta inte sker utan ett inre motstånd. Förutsättningarna är stundtals vedervärdiga, men även i auktoritära stater kämpar människor precis som i Sverige för sina rättigheter och bättre levnadsvillkor.

En facklig kamp som är helt fokuserad på arbetsvillkoren i det egna landet riskerar alltså att bli så fokuserad på det kortsiktiga slaget att den förlorar det långsiktiga kriget. Det är inte så enkelt att svenska löntagares intressen aldrig står i motsättning till vad som för stunden bäst gynnar löntagare i andra länder. Men det bör inte skymma det faktum att det i det större perspektivet bör finnas en stor gemensam uppslutning bakom tanken på att fri facklig organisering och utvecklad demokrati i förlängningen är något som stora grupper tjänar på.

³³ Bivens. *Rights make might: Ensuring workers' rights as a strategy for economic growth.*

Shaiken & Madland. *Issue brief unions are good for the economy and democracy.*

Freidlander. *Union-friendly states enjoy higher economic growth, individual earnings.*

Khan, Batool, & Shah. *Authoritarian regimes and economic development: an empirical reflection.*

Striden mellan demokrati och auktoritära idéer är global

I skuggan av Rysslands anfallskrig mot Ukraina blev frågan om utländsk påverkan även i den svenska debatten högaktuell. Men faktum är att den varit så under lång tid. Vi lever i en globaliserad värld där även idéer och politiska tankar rör sig över nationsgränserna.

Vi kan till exempel se vilka svallvågor valet av Donald Trump till USA:s president skickade över hela världen. Från Moskva, Peking och Riyad bedrivs även där ett aktivt internationellt påverkansarbete. På ytan skiljer sig Trumps högerpopulism, Putins auktoritära nationalism, Saudiarabiens hårdkokta islamism och Kinas diktatoriska kommunism naturligtvis åt, men alla har de gemensamt att de aktivt verkar för att undergräva idéer om demokrati och mänskliga rättigheter.

Måltavlan är ofta en global ordning som kännetecknas av dialog och diplomati snarare än vapenskrimmel. Metoderna kan handla om handelspolitik, direkt påverkan, eller användandet av flyktingar som ett vapen i en global kamp om makt och inflytande – se till exempel hur Turkiets ledare Erdogan använde flyktingvapnet under 2015 eller när regimen i Belarus under 2021 pressade fram extremt auktoritära motdrag vid gränsen mot EU.³⁴

Bakom den demokratiska recession vi kunnat se under de senaste årtiondena finns alltså inte bara strukturella förklaringar utan i allra högsta grad aktörer som aktivt och medvetet driver på för just den utveckling vi ser. Ur ett svenskt perspektiv är oerhört angeläget att förstå att vi inte på något sätt står utanför denna kamp.

Och återigen är det värt att påminna om att de auktoritära regimer vi pekar på inte på något sätt representerar hela sina befolkningar. Precis som det inom den

³⁴ För utvecklade resonemang om detta, se till exempel rapporten av Freedom House: *Freedom in the world 2022*. Joshi. *Authoritarian Challenges to the Liberal Order*.

demokratiska världen finns de, som Trump, som undergräver demokratin inifrån, finns de som även i auktoritära stater som står emot.

Att stå emot utländsk påverkan i Sverige är i mycket en fråga för svensk säkerhetspolis, andra myndigheter och civilförsvaret och är även något vi som medborgare måste rusta oss bättre för. Men det handlar om att dag för dag vinna det aktuella slaget.

Demokratin måste helt enkelt försvaras med samma frenesi som den undergrävs. I det arbetet har vi inte råd att låta bli att föra kampen även i de länder där demokratin är som mest utsatt.

Hoppet – demokratier fungerar bättre

Demokrati är inget mänskligt naturtillstånd. Men demokrati fungerar.

Under nittonhundratalet fanns periodvis en bild av att den sovjetiska kommandoeconomien fungerade bättre än de västerländska demokratierna. Det var ingen självklarhet vilken samhällsmodell som var bäst på att leverera välstånd och utveckling. Men det visade sig vara en illusion. När kommunismen till slut föll var det mycket under trycket av sitt eget ekonomiska misslyckande.

Som vi kunnat se finns det absolut de som tjänar på dagens auktoritära utveckling. Små elittrupper runt regimen kan sko sig, och sko sig rejält. Men det finns överväldigande forskning som pekar på att detta inte gäller samhället som helhet.

Kanske kan en illustration över detta vara den i all sin ohygglighet relativt misslyckade ryska invasionen av Ukraina. Ett av problemen tycks vara den omfattande korruption som urholkat den ryska krigsmakten.

Det finns ett ömsesidigt samband mellan demokrati och jämlikhet. Demokratin mår bäst i jämlika samhällen, och jämlikheten kräver i sin tur demokratiska institutioner för att kunna utvecklas. När detta samspel fungerar leder det historiskt till de mest välmående samhällen vi har kunnat se.³⁵

Naturligtvis kan det finnas auktoritära stater som för en kortare period fungerar ”bra”, som kan leverera i välstånd och livskvalitet. Men riskerna finns inbyggda i själva systemet. Det finns få spärrar mot korruption, maktmissbruk, en kultur där problem och felaktigheter sopas under mattan i stället för att skärskådas.

³⁵ För en gedigen empirisk genomgång av sambandet mellan jämlikhet och välmående se Kate Picketts och Richard Wilkinsons klassiska bok *Jämlikhetsandan*.

Detta är både det stora hotet och den stora möjligheten. Hotet, eftersom de risker vi kunnat knyta till den auktoritära utvecklingen är intimt förknippade med just dessa brister. Men också möjligheten, eftersom det visar vilken inneboende kraft det demokratiska, jämlika samhället sitter på.

Demokratier fungerar bättre när det kommer till ...

Ekonomisk utveckling. Demokrati är bra för den ekonomiska tillväxten. Demokratier har i genomsnitt 20 procent högre ökning av BNP per capita jämfört med diktaturer. Demokratier har oftare en stabil ekonomisk tillväxt medan negativ tillväxt över tid är mer vanligt förekommande i diktaturer.

Fattigdom. Demokrati spelar en avgörande roll i att minska fattigdomen och ojämlikheten. I demokratier spenderas betydligt mer på sociala skyddsnät för fattiga och marginaliserade grupper. Demokrati stärker tillgången till offentliga tjänster, rent vatten, elektricitet och internetuppkoppling.

Utbildning. Demokrati höjer utbildningsnivån. Demokratisering orsakar en ökning på 70 procent fler ungdomar som påbörjar en gymnasieutbildning. Demokratins effekter på utbildningens tillgänglighet är ännu tydligare hos grupper med låg inkomst och för människor som lever på landsbygden.

Hälsa. Demokrati förbättrar befolkningens hälsa, förlänger livslängden och minskar barnadödligheten. I demokratier är sjukvården mer tillgänglig och av högre kvalitet. Demokratisering ger upphov till att den förväntade livslängden stiger med 3 procent inom tio år.

Fred. Demokrati är avgörande för fred och stabila institutioner. Demokratier är i betydligt mindre benägna att delta i krig.

Hållbar utveckling. Demokrati ger bättre förutsättningar för att skapa hållbara samhällen och bekämpa klimatförändringarna. Demokratier har generellt högre klimatåtaganden för att minska utsläpp av växthusgaser. Civilsamhället, vilket demokratier tenderar att ge en större plattform till, spelar även en nyckelroll i att sätta miljö- och klimatfrågan på politikernas agenda.

Jämställdhet. Jämställdhet är en central del i en demokrati. Demokratisering leder till att fler kvinnor får ta plats i politiken. I samband med demokratisering tenderar kvinnors civila rättigheter att förbättras avsevärt, exempelvis rätten till hälsa, personlig säkerhet och rätten till jämlikhet inom familjen.

Källa: Institutet Varieties of Democracy (V-dem).

Vad kan vi göra?

Efter första världskriget och ännu mer efter andra världskriget så byggdes en global ordning upp som skulle skapa fred, säkerhet och säkerställa alla människors lika värde. Det är den världsordningen som i dag fallerar.

Mycket bra görs från svensk sida för att vända utvecklingen. Den svenska regeringen har presenterat sin *Drive for Democracy*, en strategi för att främja demokrati världen över genom ökat demokratibistånd och internationellt samarbete³⁶. Det är bra. Demokratifrågorna bör vara högst prioriterade i den svenska utrikespolitiken. Andra svenska initiativ som kan nämnas är Global Deal³⁷, ett initiativ för att stärka den sociala dialogen och ge löntagarna en tydlig röst i den globala ekonomin. Det är också positivt att utrikesminister Ann Linde i utrikesdeklarationen för 2022 särskilt slog fast att fackliga rättigheter skulle få ett särskilt fokus inom ramen för *The global deal*.

Men ska utvecklingen kunna vändas fullt ut behövs mer.

Det behövs globala institutioner som verkar för jämlikhet och ekologisk hållbarhet. Det internationella engagemanget behöver fokuseras till att både ställa politiska krav på detta, men också delta aktivt i de strukturer som faktiskt finns. Till exempel kan nämnas ILO som arbetar bland annat med den helt centrala frågan att kunna organisera sig. Det handlar också om att sätta press på svenska företag att inte bidra till att stärka odemokratiska regimer.

Utformningen av de globala finansiella systemen är i dag undermålig och utgör ett hinder för positiv utveckling. Produktionen sker i långa kedjor och förläggs där kostnaden är som lägst i syfte att maximera företagets vinster. I spåren av alltmer svårövergripliga produktionskedjor och företagets ökade vinstkrav utvecklas ofta en aggressiv planering för att undkomma beskattning. FN:s organisation för handel och utveckling, UNCTAD, visar att utvecklingsländer förlorar stora skatteintäkter varje år som ett resultat av företags medvetna strategi för att

³⁶ Regeringskansliet. *Drive for Democracy takes shape*.

³⁷ The Global Deal.

undkomma beskattning. Världsfacket ITUC och TUAC (det fackliga rådgivande organet mot OECD) driver på för att förhindra skatteflykt genom att stå bakom OECD:s handlingsplan mot transnationella företags aggressiva skatteplanering.

FN måste reformeras. Grundtanken på en världsordning där samtal och inte vapenskrammel avgör är fortfarande helt central. Bland de starkaste uttrycken för världen att aldrig vilja komma tillbaka till andra världskriget och Förintelsens fasor var just FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna från 1948. Men den världsordning som fanns på fyrtiotalet är inte längre aktuell. Säkerhetsrådet måste reformeras, FN förvandlas till en organisation anpassad efter dagens värld. FN måste kunna ingripa när länder invaderar och krossar demokratin och mänskliga rättigheter i grannländer. FN ska kunna utdela sanktioner mot auktoritära regimer som begår övergrepp mot sitt eget folk, och i vissa lägen kunna ingripa även militärt. Det är viktigt att tex den internationella brottmålsdomstolen, ICC, kan fås att fungera. Då skulle auktoritära ledare som begår övergrepp kunna ställas till svars.

EU är en naturlig arena för ett regionalt samarbete. Men som vi kunnat se finns de problem vi pekar på även inom unionen. Det är helt orimligt att länder ska kunna vara medlemmar i EU och samtidigt själva tumma på demokratin. Den mekanism för rättsstatens principer som nu införts är ett i grunden bra instrument som måste utvecklas, stärkas och framför allt användas. Samtidigt måste EU också stärka sin utrikespolitiska handlingskraft. På den globala arena vi ser med allt fler auktoritära krafter måste de europeiska demokratierna stå starka. EU har redan i dag en stor mjuk kraft i form av sin ekonomiska styrka, det är nödvändigt att använda den för att bryta med dagens auktoritära utveckling.

Här handlar det också om att ställa krav på svensk utrikespolitik. Det finns mycket att vara stolt över här. Olof Palmes tuffa inställning till USA:s krig i Vietnam, hur Sverige var en mycket viktig aktör för att få bort den grymma och odemokratiska apartheidregimen i Sydafrika och den feministiska utrikespolitiken som väckt nyfikenhet och påverkat agendan i flera länder. Vi behöver alltså bry oss om att Sverige fortsätter en aktiv utrikespolitik och modigt står upp för fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Som vi kunnat visa i rapporten handlar detta inte om att vara någon sorts globalt världssamvete utan en strategisk investering i även vår egen framtid.

Det räcker dock inte med att gå via stater eller mellanstatliga organisationer. En del av strategin måste också vara ett förstärkt samarbete mellan civilsamhälle, och inte minst fria fackföreningar.

En del av det kan ske genom demokratibistånd. I nästa avsnitt fördjupar vi oss i just den metoden. Men det handlar också om ett stort engagemang i alla former

av internationella samarbeten. Internationella fackliga samlingsorganisationen, IFS/ITUC, är en sådan plattform.

Demokrati- och säkerhetsfrågor kan heller inte ses som frikopplade från andra frågor som till exempel handels- och energipolitik. Här finns möjliga åtgärder både på ett politiskt plan och ett civilt samhällesplan. Fair trade-märkning är ett exempel på hur sådant arbete kan se ut. Att Europas beroende av rysk gas blivit även ett demokratiskt problem har blivit uppenbart om inte förr så nu i skuggan av kriget i Ukraina.

Demokratins framtid är också en fråga om värderingar. De auktoritära krafterna tvekar inte att bedriva påverkansarbete varken i Sverige eller i andra länder. Folkbildningen skulle kunna spela en stor roll i att öka den svenska motståndskraften mot den typen av påverkan. Och det kan också ge verktyg som går att använda för att stärka demokratin i andra länder.

Det går inte att vara naiv. Auktoritära krafter tvekar inte att i slutändan använda våld för att nå sina mål. Samtidigt bör vi också påminna oss om Olof Palmes ord: *Folkens längtan efter frihet kan i det långa loppet inte slås ner. Den kommer att leva och segra till slut.*

Så till sist behöver vi bry oss om hur vi uppträder själva. Stå upp och argumentera mot de som försvarar nationalism och inte tycker vi ska bry oss när demokratin i världen går bakåt. Argumentera att för din fackliga organisation eller den del av arbetarrörelsen där du är aktiv engagerar sig i internationella frågor. Engagera dig själv och se till att vara månadsgivare till en biståndsorganisation.

Demokratistöd som metod

En viktig del av utvecklingsarbetet är att främja demokratier genom demokratistöd. Sedan mitten av 1990-talet har biståndssamfundet i allt större utsträckning stöttat projekt vars mål är att främja demokrati. Demokratistöd har som andel av det totala biståndet ökat betydligt sedan dess. Sverige är en av de största bidragsgivarna av demokratibistånd inom OECDs biståndskommitté.

En omfattande studie av Expertgruppen för Biståndsanalys (EBA) från 2020 visar också att demokratistöd har en positiv effekt på demokrati. Studien grundar sig på en omfattande analys av litteratur och empiriska undersökningar av biståndseffekter i 148 länder mellan åren 1995 och 2018. Studien undersöker i vilken utsträckning demokratibistånd gör skillnad och under vilka förutsättningar. Sammantaget kommer studien fram till att internationellt och svenskt demokratibistånd har en positiv effekt på demokratin i samarbetsländer. Vidare visar EBA att snäva demokratistöd, som riktas till en av de centrala aspekterna av

demokrati, såsom fria och rättvisa val, mänskliga rättigheter, fria media och civilsamhället, gör störst skillnad.³⁸

Nidbilden att demokratistöd inte gör någon skillnad stämmer alltså inte. Vi kan också se att en drivande faktor bakom den avdemokratiseringsvåg vi är inne i beror på aktiv påverkan från auktoritära stater. Bara det borde vara ett argument så gott som något för att den demokratiska världen inte kan sitta still i båten.

³⁸ Niño-Zarazúa m.fl. *Effects of Swedish and Internal Democracy Aid*.

Arbetarrörelsens arbete för internationell solidaritet

Av särskilt intresse för denna rapport är det praktiska solidaritetsarbete som bedrivs av den svenska arbetarrörelsen.

Olof Palme internationella center, Palmecentret, är den svenska socialdemokratiska arbetarrörelsens gemensamma organisation för internationellt utvecklingsarbete och opinionsbildning kring internationell solidaritet.

Palmecentret samlar folkrörelser som arbetar socialt, fackligt och politiskt. Palmecentrets medlemsorganisationer utgör en stor del av den svenska arbetarrörelsen. Tillsammans skapar de en bred kunskapsplattform där erfarenheter från folkrörelser samlas. Genom att arrangera seminarium, ta fram faktamaterial, anordna studiecirkel och skriva debattartiklar arbetar Palmecentret för att stödja samarbetsorganisationer och väcka engagemang inför det internationella solidaritetsarbetet.

Även genom internationellt utvecklingssamarbete arbetar Palmecentret för att vända den antidemokratiska utvecklingen vi ser i dag. Palmecentret stödjer och arbetar med ett 30-tal fackföreningar, socialdemokratiska systempartier och civilsamhällesorganisationer för att bidra till det internationella arbetet för fred, mänskliga rättigheter och demokrati.

Palmecentrets finansiering kommer huvudsakligen från Sida. Men verksamheten är beroende av bidrag från medlemsorganisationer och enskilda personer, vilket används som Palmecentrets egeninsats i projekt för att Sida ska kunna finansiera resterande del. Pengarna förmedlas antingen direkt till partnerorganisationer ute i världen, eller via medlemsorganisationer i Sverige som driver projekt i omkring 30 länder. I bland annat Burma, Filippinerna och Moçambique stödjer Palmecentret organisationer för att sprida kunskap om mänskliga rättigheter, facklig organisering och att stärka människors deltagande och inflytande.

En viktig del av detta arbete är det som sker på den fackliga sidan. Den globala fackföreningsrörelsen har en lång historia av internationellt samarbete och den

svenska fackliga organisationen har en aktiv roll i detta globala nätverk. Svenska fackföreningar arbetar i dag med att främja demokrati genom utvecklingsprojekt runt om i världen.

Den fackliga biståndsorganisationen Union to Union stöttar i dag ett hundratal fackliga projekt som har syftet att stärka nationella och lokala fackliga organisationer i låg- och medelinkomstländer.

Union to Union är en gemensam ramorganisation för internationellt fackligt utvecklingsarbete och samordnar de olika utvecklingsprojekten. I Sverige står såväl LO, TCO och Saco bakom. Projekten har syftet att stärka facklig organisation, utbilda medlemmar om kollektiv förhandling och mänskliga rättigheter i arbetslivet, samt stödja fackföreningars påverkansarbete. En del av projekten drivs av svenska fackföreningar som samarbetar med lokala fackförbund. Men de flesta av projekten bedrivs i samarbete med de globala facken.³⁹

Ett exempel på hur Union to Union har stöttat fackliga organisationer är genom att utbilda fackliga representanter om förhandlingstekniker och fackliga rättigheter. Som en konsekvens har kollektivavtal tecknats på nära 2 500 arbetsplatser under 2019. I kollektivavtalen ingår bland annat löneökningar, skyddsåtgärder vid användning av kemiska bekämpningsmedel, rätt till sjukpenning och skydd mot sexuella trakasserier på jobbet.⁴⁰

Att stötta fackföreningar är att främja demokratin. Fackliga organisationer utgör en viktig aktör i civilsamhället och gör det möjligt för människor att delta i samhällsutvecklingen och påverka sin framtid. Den svenska fackföreningsrörelsen, tillsammans med fackliga organisationer i 80 länder, tar en aktiv roll att stötta fackföreningar runt om i världen.⁴¹

Goda exempel:

Strejker i Myanmar

I november 2020 vann det politiska partiet National League for Democracy (NLD) en övertygande seger i parlamentsvalet i Myanmar. Militären i Myanmar, som stödde oppositionen, hävdade att valfusk hade förekommit medan oberoende observatörer ansåg att valet gått rätt till. Den 1 februari 2021, bara timmar innan det nyvalda parlamentet skulle samlas, tog militären makten i Myanmar genom en statskupp.

³⁹ Union to Union. Annual report 2019: Building Democracy Together.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

Genom att sjukvårdspersonal och offentliganställda gick i strejk för att protestera mot statskuppen i början av februari 2021 startades en nationell rörelse för civil olydnad. Dessa strejker spreds till andra sektorer i samhället, som skolor, ministerier, gruvor, banker och transportsektorn. Militärjuntan svarade med våld och antalet döda steg snabbt. Eftersom de strejkande arbetstagarna saknar inkomst, uppstod behov av internationellt stöd.

LO och förbunden har fördömt militärens statskupp, dess angrepp på folkviljan och totalstoppet av den demokratiska utvecklingen i landet. Tillsammans med Världsfacket, ITUC, stödjer LO frihetskampen och kräver att trakasserierna av befolkningen omedelbart upphör. För att de strejkande ska kunna försörja sina familjer har en internationell insamling startats.

Utbildning för fackliga representanter i Lesotho

Union to Union arbetar med att stödja fackliga representanter genom att erbjuda utbildning kring fackliga rättigheter och förhandlingstekniker. I Lesotho har fackliga representanter utbildats till skyddsombud och ser till att problemet med otrygga arbetsmiljöer inte sopas under mattan. Kursen är del av Union Building Sub-Saharan Afrika, som drivs av det globala fackförbundet IndustriALL i samarbete med IF Metall, Unionen och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet, med stöd av Union to Union.

Nätverket POP i Albanien

I Albanien samarbetar Palmecentret med nätverket POP, som samlar en rad organisationer i det civila samhället. POP arbetar för att stärka dialogen mellan medborgare och folkvalda politiker, och erbjuder något som få aktörer i Albanien har lyckats med; en plattform där medborgare och makthavare kan mötas.

Inför valet i april 2021 hade POP under en lång tid arrangerat möten och forum med politiker där medborgare fått komma till tals och uttrycka sina åsikter och behov.

Flera parlamentskandidater lovade därefter offentligt att prioritera de önskemål som de fått ta del av ifall de skulle bli valda. Det har även borgmästare i tolv kommuner gjort, genom att skriva under så kallade samhällskontrakt med POP. Under 2021 tillgodosåg kommunerna hälften av önskemålen i kontrakten.

ERA samarbetar med HBT-Socialdemokrater

Hbtq-rörelsen har gjort enorma framsteg på Balkan, från att ha varit nästan osynlig för 20 år sedan. Dagens ökande polarisering och högerextrema aktiviteter innebär dock bakslag även för hbtq-människor runt om i världen. Hatretorik, förföljelse och förtryck ökar. Trakasserier och särbehandling på arbetsplatser är också ett vanligt problem för hbtq-personer.

ERA, LGBTI Equal Rights Association, är en paraplyorganisation för hbtq-organisationer över hela Balkan och i Turkiet. Tillsammans med Palmecentret och HBT-Socialdemokrater bygger ERA allianser med fackförbund och socialdemokratiska hbtq-vänliga partier.

Under 2021 deltog mer än 1000 representanter i dialoger och nya samarbeten med ERA. Fler hbtq-personer har engagerat sig fackligt

och partipolitiskt för att stärka sina rättigheter. Alla deltagande partier i samarbetet har uttryckt en ökad vilja att stödja hbtq-rörelsens krav.

Ukraina

I uttalanden, genom deltagande i och arrangerande av manifestationer har LO kraftigt fördömt den ryska invasionen av Ukraina och de brott mot folkrätten och krigslagar som vi nu ser. Omedelbart efter den ryska invasionen beslöt LO att ge 250 000 kronor till Palmecentrets insamling för Ukraina. Flera av LO-distrikten och flera av facken inom LO bidrog till insamlingen.

Den fackliga kärnverksamheten ställdes hastigt om till humanitära insatser. I den akuta situationen används pengarna till mat, mediciner och annan nödhjälp. Transporter anordnas för fackliga medlemmar som behöver ta sig till säkra platser, eller för att bistå de som vill och kan lämna landet. Ukrainska fackliga kollegor gör sitt bästa för att leda och hålla kontakten med andra fackligt aktiva för att ordna med hjälp och stöd där den behövs som mest.

Fackföreningsrörelsen utmanar kungen i Eswatini

Under våren 2021 tog Eswatinis enväldige kung bort möjligheten att lämna in medborgarförslag till parlamentet. Som svar gick människor ut för att protestera. Fackföreningen för Eswatinis textilarbetare, ATUSWA, var en av initiativtagarna till det demokratiupprop som skickades till parlamentsledamöter. Trots att protesterna var fredliga slogs de våldsamt ner av polisen.

ATUSWA är anslutet till TUCOSWA (Trade Union Congress of Swaziland), som får stöd av Palmecentret tillsammans med LO. I Eswatini fungerar fackföreningar i praktiken som en politisk opposition eftersom politiska partier är förbjudna sedan 1973.

Även om facken ofta möter motstånd gör deras kamp skillnad. I Eswatini arbetar fackliga organisationer med att utbilda sina medlemmar om deras rätt till rimlig ersättning, goda arbetsvillkor och jämställdhet i arbetslivet. Under 2021 har TUCOSWA tillsammans med LO tagit fram ett nytt studiecirkelmateriale och på kongressen, som kunde genomföras mot alla odds, antogs en jämställdhetspolicy för att stärka kvinnors och ungas fackliga deltagande.

Fotbolls-VM

Sedan Qatar tilldelades världsmästerskapet i fotboll 2022 har över 6 500 arbetare dött i samband med byggnationer av arenor och infrastruktur. Arbetskraften har nästan uteslutande utgjorts av arbetare från Nepal, Indien, Sri Lanka, Pakistan och Bangladesh. Arbetarna är mycket utsatta, inte minst för arbetsplatsolyckor. Liksom övriga landets arbetare är de förbjudna att vara med i fackliga organisationer. Ofta får arbetarna inte ut sin lön och kvinnor utsätts för sexuella trakasserier och slavliknande arbetsförhållanden.

Byggnads, Målarna och Elektrikerna har arbetat med att stärka mänskliga rättigheter i arbetslivet för migrantarbetare. Ända sedan 2013 har en rad besök gjorts i landet. Representanter från fackföreningar har träffat migrantarbetare och genomfört kontroller av arbetsmiljö och säkerhet. Facket har också tryckt på gentemot Fifa för att Quatars regering ska förmås upprätta ett center, där migrantarbetare kan få hjälp och stöd även efter att VM avslutats.

Mot skattestress och osund konkurrens

Företags produktion förläggs ofta i länder där kostnaderna för arbete är som lägst och sker i dag i långa kedjor. I spåren av alltmer svårövergripliga produktionskedjor har företag utvecklat aggressiv planering för att undkomma beskattning och öka sina vinster. FN:s organisation för handel och utveckling, UNCTAD, visar att utvecklingsländer förlorar stora skatteintäkter varje år som ett resultat av företagens medvetna strategi för att inte betala skatt.

Utformningen av de globala finansiella systemen är undermålig och utgör ett hinder för positiv utveckling. LO driver genom världsfacket ITUC och TUAC (det

fackliga rådgivande organet mot OECD) på för att förhindra skatteflykt genom att stå bakom OECDs handlingsplan mot transnationella företags aggressiva skatteplanering.

Let's Talk

Let's Talk är ett kreativt verktyg för att bygga förtroendefulla relationer mellan fack, arbetsgivare, politiska företrädare och civilsamhällesorganisationer. Syftet är att gynna nätverk och samtal mellan parter och motverka konflikt, i enlighet med tankarna i The Global Deal, för att lägga grunden för mer motståndskraftiga samhällen. LO har varit med och arrangerat träffar i Sverige och Nigeria, med deltagande från ett 40-tal länder.

Forumet tar upp FN:s mål för hållbar utveckling och diskuterar verkliga lösningar för att hantera utmaningar som framtidens arbete, arbetsmarknadsförhållanden, utbildning och klimatförändringar. Konkret är upplägget en interaktiv process med dialog och utbyte mellan deltagarna. För att underlätta varaktiga relationer och bygga förtroende, arbetar man i forumet på regional nivå men också i landsgrupper. Konkreta initiativ uppmuntras och kan genomföras gemensamt efter forumet.

Be afraid – but do it anyway

Själva omfattningen av den demokratiska tillbakagång vi kunnat se de senaste årtiondena kan tyckas överväldigande. Det är lätt att känna hopplöshet.

Det finns ingen anledning att tona ner riskerna i den nya värld som växt fram under de senaste årtiondena. Tvärtom gör vi förmodligen rätt i att vara rädda.

Huvudspåret i den rapport du just läst är att det ligger i vårt svenska egenintresse att göra allt vi kan för att stödja demokratisträvanden runt om i världen. Samtidigt är det uppenbart att det inte räcker. Frågan om den globala demokratin är just global. Det krävs en mångfald av strategier rörande allt från uppbyggandet av internationella strukturer, handelspolitik, säkerhetspolitik och diplomati.

Det är också uppenbart att frågorna om demokrati inte kan frikopplas från de om ekonomisk rättvisa, fattigdom och jämlikhet. Vad vi måste bygga är i förlängningen en helt ny världsordning.

Det är dock inte första gången vi står inför den utmaningen. Vägen till demokrati har aldrig varit enkelriktad.

Det är naivt att tro att dessa enorma globala utmaningar går att lösa enkelt. Men vi kan konstatera att världen just nu är inne i en negativ spiral. Denna kan vi vända.

På samma sätt som demokratin kan brytas ner kan den byggas upp. Men det kommer inte att ske av sig självt. I slutet av dagen har vi egentligen inget alternativ. Ska vi kunna undvika det onda, måste vi göra allt vi kan för att stärka det goda.

Så kanske måste vi vara rädda. Men det får inte hindra oss från att handla.

Referenser

- Bivens, Josh. *Rights make might: Ensuring workers' rights as a strategy for economic growth*. 2003.
- Carpenter, Michael. *The Europe Whole And Free: Europe's Struggle Against Illiberal Oligarchy*. The Polish Institute of International Affairs. 2020. https://pism.pl/publications/The_Europe_Whole_And_Free_Europes_Struggle_Against_Illiberal_Oligarchy
- Diamond, Larry. *Facing up to the democratic recession*. *Journal of Democracy* 26.1. 2015: 141–155.
- Freedom House. *Freedom in the world 2022*. 2022.
- Friedlander, Blaine. *Union-friendly states enjoy higher economic growth, individual earnings*. Phys.org. 2021. <https://phys.org/news/2021-03-union-friendly-states-higher-economic-growth.html>
- Friedman, Thomas L. *The Lexus and the olive tree: Understanding globalization*. Farrar, Straus and Giroux. 2000. <https://www.jstor.org/stable/44986008>
- Idea. *The global state of democracy report 2021*. 2021.
- Joshi, Shashank. *Authoritarian Challenges to the Liberal Order*. Tony Blair Institute for Global Change. 2018. <https://institute.global/policy/authoritarian-challenges-liberal-order>
- Khan, Karim, Saima Batool, & Anwar Shah. *Authoritarian regimes and economic development: an empirical reflection*. *The Pakistan Development Review*. 2016: 657–673.
- Levitsky, Steven & Ziblatt, Daniel. *Så dör demokratier*. 2020.
- Lindgren, Stefan. *Får räkna med fler krig efter Ukraina*. Svenska Dagbladet. 2022-03-31. <https://www.svd.se/a/v5KapX/demokratiexpert-demokratins-tillbakagang-leder-till-fler-krig> (Hämtad 2022-04-15).
- Marandici, Ion. *Taming the oligarchs? Democratization and state capture: the case of Moldova*. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization* 29.1 2021: 63-89. <https://muse.jhu.edu/article/780977>
- Niño-Zarazúa, Miguel m.fl. *Effects of Swedish and Internal Democracy Aid*. *Expertgruppen för Biståndsanalys*. 2020.
- Olof Palme Internationella Center. *Om Palmecentret*. <https://www.palmecenter.se/>
- Olof Palme Internationella Center. *Verksamhetsberättelse 2020*. 2021. https://www.palmecenter.se/wp-content/uploads/2021/05/OPC_VB_2020_WEBB.pdf (Hämtad 2022-04-15).
- Regeringskansliet. *Drive for Democracy takes shape*. 2019. <https://www.government.se/articles/2019/11/drive-for-democracy-takes-shape/> (Hämtad 2022-04-15).

- Rotberg, Robert I. *Failed states, collapsed states, weak states: Causes and indicators. State failure and state weakness in a time of terror* 1. 2003: 25. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/statefailureandstateweaknessinatimeofterror_chapter.pdf
- Shaiken, Harley & Madland, David. *Issue brief unions are good for the economy and democracy*. Center for American Progress. 2003. <https://www.americanprogress.org/article/issue-brief-unions-are-good-for-the-economy-and-democracy/>
- The Economist. *Democracy index 2021*. 2022.
- The Global Deal. <https://www.theglobaldeal.com/>
- UNHCR. *Global trends: Forced displacement in 2019*. 2020. <https://www.unhcr.org/5e200e37.pdf?>(Hämtad 2022-04-15).
- Union to Union. *Annual report 2020: Sustainability and decent jobs in a changing world*. 2020. <https://www.uniontounion.org/annual-report-2020-sustainability-and-decent-work-changing-world>
- Union to Union. *Report: Just transition in the international development cooperation context*. 2020.
- Union to Union. *Annual report 2019: Building Democracy Together*. 2020. <https://www.uniontounion.org/annual-report-2019-building-democracy-together>
- Varieties of Democracy. *Democracy report 2022*. 2022.
- Varieties of Democracy. *The Case for Democracy: Do Democracies Perform Better Combating Climate Change?*. 2022.
- Viscidi, Lisa & Graham, Nate. *Brazil Was a Global Leader on Climate Change. Now It's a Threat*. Foreign Policy. 2019. <https://foreignpolicy.com/2019/01/04/brazil-was-a-global-leader-on-climate-change-now-its-a-threat/>
- Wang, Zhiyuan. *Democracy, policy interdependence, and labor rights*. Political Research Quarterly 70.3. 2017: 549–563.
- Wilkinson, Richard G., & Kate Pickett. *Jämlikhetsanden: därför är mer jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen*. Karneval. 2010.
- Wingborg, Mats & Lönnquist, Andreas. *Varning – Frihet i fara*. Olof Palme Internationella Center. 2021. https://www.palmecenter.se/wp-content/uploads/2021/10/OPC_Frihet_Civila_rapport_2021_WEBB.pdf
- Wingborn, Mats. *Varning – Frihet i fara. Civilsamhället under attack - under en epok präglad av covid-19*. Olof Palme Internationella Center. (2021). https://www.palmecenter.se/wp-content/uploads/2021/10/OPC_Frihet_Civila_rapport_2021_WEBB.pdf

Tankesmedjan
Tiden vill stimulera progressiv
debatt kring de avgörande utmaningar som
samhället står inför: klimatomställning, trygghet
i förändring och minskad ojämlikhet.

Tankesmedjan Tiden vill visa att det är möjligt att driva progressiv politik
i en tid som är både globaliserad och lokal. Vi vill visa att en sådan politik varken
behöver vara dogmatisk, låst vid sin historia eller ett resultat av kortsiktiga
kampanjstrategier och triangulering.

Vi deltar i den politiska debatten, analyserar samhällsproblem,
tar fram rapporter med reformförslag och ordnar seminarier.

Tankesmedjan Tiden ger även ut
den socialdemokratiska
idétidningen
Tiden.

